

Komunikacijos
fakultetas

Lietuva tarptautinėje spaudoje saugumo ir globalios politikos kontekste #2

Viktor Denisenko, Kiryl Kascian
Vilniaus universiteto Komunikacijos fakulteto
Komunikacinių įtakų ir propagandos tyrimų centras

Trumpa apžvalga

Centrine naujiena, susijusia su Lietuva ir visu Baltijos šalių regionu, monitoringo laikotarpiu buvo Lietuvos, Latvijos ir Estijos atsijungimas nuo Rusijos kontroliuojamos energetinės sistemos BRELL. Spaudoje šis žingsnis buvo vertinamas platesniame – energetinės nepriklausomybės ir energetinio saugumo – kontekste. Būtina paminėti, jog nagrinėtu laikotarpiu Lietuvos vardas dažniausiai skambėjo būtent saugumo problematikos paradigmoje. Tam turėjo įtakos tiek numanomi hibridiniai Rusijos veiksmai siekiant pakenkti Europai, tiek neapibrėžtumas dėl JAV prezidento Donaldo Trumpo ir jo administracijos priimamų sprendimų, įgyvendinamų politikos principų.

Tuo pat metu mūsų sąjungininkų spaudoje buvo paskelbta ir pozityvių istorijų bei žinių, susijusių su Lietuva. Minėti ir cituoti tam tikri Lietuvos politikai (žr. Pagrindines tendencijas).

Monitoringo laikotarpis: 2025 m. sausis-vasaris

Monitoringas apima šias žiniasklaidos priemones: CNBC (JAV); CNN (JAV); BBC (Jungtinė Karalystė); FAZ (Vokietija); FOX News (JAV); The Guardian (Jungtinė Karalystė); Huff Post (Jungtinė Karalystė); Independent (Jungtinė Karalystė); Kronen Zeitung (Austrija); Lidové noviny (Čekija); Rzeczpospolita (Lenkija); Sky News (Jungtinė Karalystė); Süddeutsche Zeitung (Vokietija); Gazeta.pl (Lenkija).

Pagrindinės tendencijos

Atsijungimas nuo elektros jungties su Rusija. Karščiausia naujiena, susijusi su Lietuva, tapo Baltijos šalių atsijungimas nuo dar sovietmečiu sukurto energetinio žiedo BRELL, kontroliuojamo Rusijos. Publikacijose buvo pažymima, kad Baltijos šalims teko ne vieną dešimtmetį gyventi vienoje energetinėje sistemoje su Rusija, bet nuo 2007 metų buvo pradėti įgyvendinti darbai, siekiant nutraukti šią sąsają. Procesus paspartino atvira Rusijos karinė agresija prieš Ukrainą (pvz., BBC, 2025 02 09). Pažymima, kad atsijungimas nuo Rusijos tinklo ir prisijungimas prie Europos jungties tapo didesnės energetinės nepriklausomybės simboliu. Buvo cituojamas Lietuvos energetikos ministras Zigmantas Vaičiūnas, pažymėjęs, jog Baltijos šalių energetinė sistema pagaliau yra visiškai jų pačių kontrolėje (Sky News, 2025 02 09). Tuo pat metu pažymima, jog šių įvykių kontekste galima buvo tikėtis tam tikro hibridinio Maskvos atsako. Pavyzdžiui, neatmetamas kibernetinių išpuolių pavojus (CNBC, 2025 02 10).

Pagrindinės tendencijos

Regiono saugumo aspektai. Pastebima, jog apie Lietuvą vis dar dažniausiai kalbama saugumo kontekste. Kabelių nukirtimas Baltijos jūroje išlieka plačiai aptariama tema pasaulio žiniasklaidoje – Lietuva yra viena iš nukentėjusių šalių. Dėl minėtų išpuolių įtariamai laivai iš vadinamojo Rusijos šešėlinio laivyno (tai laivai, kuriais, apeinant sankcijas, gabenami Rusijos energetiniai išteklių). Austrų leidinys „Kronen Zeitung“, pristatydamas Rusijos šešėlinio laivyno temą, citavo Lietuvos prezidentą Gitaną Nausėdą (Kronen Zeitung, 2025 01 27).

Bendra geopolitinė situacija pasaulyje veikia ir tai, kaip pateikiamos naujienos apie Lietuvą. Pavyzdžiui, čekų leidinys „Lidové noviny“ publikacijoje, skirtoje Sausio 13-osios tragiškų įvykių metinėms Lietuvoje, prisiminė, kaip 1991 metais tuometinė Čekoslovakija palaikė Vilnių jo nepriklausomybės siekyje. Ši istorija taip pat buvo pateikta akcentuojant mažų valstybių tarpusavio sąveikos ir bendradarbiavimo svarbą (Lidové noviny, 2025 01 13).

„FOX News“ citavo Lietuvos krašto apsaugos ministrę Dovilę Šakalienę, kuri pabrėžė, jog Europa turi sustiprinti savo pajėgumus ir pati, su JAV pagalba, spręsti, kas vyks Europoje ir Ukrainoje. Ji įspėjo, kad kitas kelias, kuris taptų spąstais Europai, būtų susijęs su pavojumi, jog Donaldas Trumpas ir Vladimiras Putinas tarsis dėl sprendimų už Europos nugaros (FOX News, 2025 02 13).

Ne vien negatyvios žinios. Bendrame naujienų apie Lietuvą sraute galima išskirti ir kelias pavienes publikacijas, kurios vaizdavo Lietuvą pozityvioje šviesoje. Pavyzdžiui, BBC publikavo apybraižą apie grybavimo tradicijas Lietuvos Dzūkijos regione (BBC, 2025 01 07). Lietuvos pasas buvo minimas tarp galingiausių pasaulio pasų (CNN, 2025 01 08).

Mažai dėmesio nagrinėtose žiniasklaidos priemonėse sulaukė Lietuvos prezidento Gitano Nausėdos pasipiktinimas dėl lietuviškumo pėdsakų naikinimo Kaliningrado srityje – priešingai nei Kremliaus propagandinėje spaudoje, kur Lietuvos prezidento žodžiai sukėlė audrą. Šis pasisakymas buvo susijęs su Kaliningrado valdžios sprendimu pervadinti lietuvių literatūros klasikui Kristijonui Donelaičius dedikuotą muziejų. Plačiau šia tema sureagavo tik Lenkijos spauda (pvz., Gazeta.pl, 2025 01 12).

Apibendrinimas

Lietuvos (ne)saugumo tema išliko esmine nagrinėjamoje tarptautinėje spaudoje 2025 metų sausio-vasario laikotarpiu. Kita vertus, ši tema pateikiama gana neutraliai. Publikacijose pažymimi veiksmai, kurių Lietuva viena, ar kartu su sąjungininkais imasi, siekdama suvaldyti esamą nestabilią situaciją bei pasiekti tvaresnio saugumo.

Nuorodos

CNBC

- CNBC (2025 02 07). Russia's Baltic neighbors are breaking away from its power grid – and they're braced for relations. CNBC, Prieiga per internetą: <https://www.cnn.com/2025/02/07/as-baltic-states-break-from-russian-grid-they-brace-for-retaliation.html>

CNN

- CNN (2025 01 08). The world's most powerful passports for 2025. CNN, Prieiga per internetą: <https://edition.cnn.com/2025/01/08/travel/worlds-most-powerful-passports-for-2025/index.html>

BBC

- BBC (2025 01 07). The national park that draws mushroom hunters from around the world. BBC, Prieiga per internetą: <https://www.bbc.com/travel/article/20250106-the-national-park-that-draws-mushroom-hunters-from-around-the-world>
- BBC (2025 02 09). Baltic states unplug from Russia and join EU power grid. BBC, Prieiga per internetą: <https://www.bbc.com/news/articles/crlkwyjl8lo>

FOX News

- FOX News (2025 02 13). Russia claims Trump, Putin talk brought world from 'brink of Apocalypse,' EU warns of 'dirty tricks.' FOX News, Prieiga per internetą: <https://www.foxnews.com/world/russia-claims-trump-putin-talk-brought-world-from-brink-apocalypse-europe-concerned-over-peace-talks>

Kronen Zeitung

- Kronen Zeitung (2025 01 27). Beschädigte Kabel: Verdächtiges Schiff festgesetzt. Kronen Zeitung, Prieiga per internetą: <https://www.krone.at/3668020>

Lidové noviny

- Lidové noviny (2025 01 13). Litva, ropa, my a Trump. Čas zřejmě ukáže, že jsme pro zabezpečení své suverenity udělali příliš málo. Lidové noviny, Prieiga per internetą: https://www.lidovky.cz/nazory/litva-ropa-trump-musk-rusko-ukrajina-josef-mlejnek.A250112_140308_ln_nazory_rkj

Sky News

- Sky News (2025 02 09). Baltic countries cut off Russian energy supply. Sky News, Prieiga per internetą: <https://news.sky.com/story/baltic-countries-cut-off-russian-energy-supply-13305132>

Gazeta.pl

- Gazeta.pl (2025 01 12). Rosja oskarża Litwę o "roszczenia terytorialne". Poszto o Królewiec i zmianę nazwy. Gazeta.pl, Prieiga per internetą: <https://wiadomosci.gazeta.pl/wiadomosci/7,114881,31607277,moskwa-oskarza-litwe-poszto-o-krolewiec.html>